
LIPERIN TURVALLISUUS- SUUNNITELMA

Johdanto

Valtioneuvosto teki 23.9.2004 päätöksen sisäisen turvallisuuden ohjelmasta. Arjen turvaa – sisäisen turvallisuuden ohjelma on ensimmäinen laaja, poikkihallinnollinen sisäisen turvallisuuden kehittämisohjelma, jolla on ylimmän poliittisen johdon tuki. Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa 15.4.2007 päätettiin jatkaa sisäisen turvallisuuden ohjelmatyötä ja laajentaa ohjelman painopisteitä.

Valtioneuvosto hyväksyi 8.5.2008 periaatepäätöksen sisäisen turvallisuuden ohjelmaksi. Ohjelmassa määritetään sisäisen turvallisuuden keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet poikkihallinnollisesti. Ohjelman tavoitteena on, että Suomi on Euroopan turvallisimma maa vuonna 2015. Tavoitteen saavuttamiseksi maan hallitus määrittää sisäisen turvallisuuden ohjelmassa poikkihallinnolliset tavoitteet, strategiset linjaukset ja toimenpiteet, joita eri hallinnonalat toteuttavat. Järjestöt ja elinkeinoelämä osallistuvat ohjelman toimeenpanoon.

Sisäisellä turvallisuudella tarkoitetaan sellaista yhteiskunnan tilaa, jossa jokainen voi nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista sekä turvallisesta yhteiskunnasta ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista, suomalaisen yhteiskunnan taikka kansainvälistyvän maailman ilmiöistä johtuvaa pelkoa tai turvattomuutta.

Hyvä sisäinen turvallisuus syntyy monen eri tekijän yhteisvaikutuksesta. Turvallisuutta edistävät turvallinen koti-, asuin- ja työympäristö, toimivat peruspalvelut, hyvin suunniteltu liikenneympäristö, avun saanti silloin, kun sitä tarvitaan ja varmuus siitä, että rikoksiin syyllistyneet joutuvat edesvastuuseen teoistaan. Näitä asioita kyseltiin myös Liperissä asukas- ja henkilöstö- ja eläkeläistilaisuuksissamme. Evästyksiä on huomioita suunnitelman loppuosassa kirjatussa toimenpideohjelmassa eri kohderyhmien osalta. Turvallisuus ja turvallisuuden kokemus on myös osa hyvinvointipolitiikkaohjelmaa, jonka työstäminen aloitetaan poikkihallinnollisena työnä ja mahdollisesti yhteistyössä Outokummun kaupungin toimijoiden kanssa (sote-yhteistoiminta -alue) vuoden 2011 aikana.

Niin kuin suunnitelmat yleensä, niin myös tämä turvallisuussuunnitelma elää ajassa ja suunnitelmaa tulee päivittää säännöllisin väliajoin. Tavoitteiden toteutumista tulee arvioida kehittämistoiminnan rinnalla. Työryhmä (poliisin ja pelastuslaitoksen edustajat sekä johtoryhmä), joka on valmistellut tämän turvallisuussuunnitelman, kokoontuu jatkossa vähintään kerran vuodessa tarkistamaan suunnitelman ajantasaisuuden.

Kansallisen sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoite

Osa sisäistä turvallisuutta on myös varautuminen suuronnettomuuksiin ja normaaliolojen häiriötilanteisiin. Kuntien vastuulla on varautuminen erilaisiin yhteiskunnan häiriö- ja erityistilanteisiin sekä valmiussuunnittelu poikkeusolojen varalle. Valmiussuunnitelmat koostuvat yleisestä valmiussuunnittelun osiosta sekä eri toimialojen valmiussuunnitelmista (esim. sosiaali- ja terveystoimi, ympäristö- ja terveydenhuolto, sivistystoimi, tekninen toimi, keskushallinto, jne.). Kaikkien toimialojen valmiussuunnitelmat on laadittu vuosien 2009 ja 2010 aikana. Virastoilla ja laitoksilla on omat pelastussuunnitelmansa, jotka tarkistetaan säännöllisin väliajoin. Lisäksi on toimialakohtaisia turvallisuussuunnitelmia (vrt. nuorisotoimi).

Varautuminen häiriö- ja erityistilanteisiin sekä poikkeusoloihin

Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot:

- Valtion johtaminen
- Kansainvälinen toiminta
- Valtakunnallinen sotilaallinen puolustaminen
- **Sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen**
- Talouden ja infrastruktuurin toimivuus
- Väestön toimeentuloturva ja toimintakyky
- Henkinen kriisinkestävyys

Strategiassa ylläpidetään:

- Valtiollista itsenäisyyttä
- **Yhteiskunnan turvallisuutta**
- Väestön elinmahdollisuuksia kaikissa turvallisuustilanteissa

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen uhkamallit:

- Sähköisen infrastruktuurin häiriintyminen
- Väestön terveyden ja toimeentuloturvan vakava häiriintyminen
- Taloudellisen toimintakyvyn vakava häiriintyminen
- Suuronnettomuudet ja luonnon aiheuttamat onnettomuudet
- Ympäristöuhkat
- Terrorismi sekä järjestäytynyt ja muu vakava rikollisuus
- Väestöliikkeisiin liittyvät uhkat
- Poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus
- Sotilaallisen voiman käyttö
- ➔ Voivat aiheuttaa **häiriötilanteen ihan missä vaan** ja osa on sellaisenaan jo poikkeusolotila
- ➔ Uhkat voivat **esiintyä itsenäisinä** tai **samanaikaisesti** useamman muun uhkan kanssa

Paikallinen turvallisuussuunnittelu on sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoa paikallisella tasolla, jossa kansalliset tavoitteet sovitetaan yhteen paikallisen turvallisuustilanneanalyysin tuottaman tiedon kanssa.

Paikallisen turvallisuussuunnittelun tavoitteena on parantaa turvallisuutta vähentämällä

onnettomuuksien, tapaturmien, rikosten ja häiriöiden määrää ja lisätä turvallisuuden tunnetta. Turvallisuussuunnittelua johtavat kunnan johto yhdessä poliisitoimen ja alueellisen pelastustoimen johdon kanssa. Yhteistyöhön osallistuvat viranomaisten lisäksi järjestöjen ja elinkeinoelämän edustajat.

Turvallisuussuunnitelman toteutumista seurataan ja siitä tiedotetaan paikallisissa tiedotusvälineissä. Turvallisuussuunnitelma tarkistetaan valtuustokausittain niin, että uusi työnsä aloittava valtuusto hyväksyy kautensa alussa tarkistetun suunnitelman.

Riskien hallintaa

Konsta Pylkkänen riskeistä:

”Se on sitä, että asiat harkitaan etukäteen ja kuvitellaan tapaus sikseenkin elävästi, että kun se kerran tapahtuu, on reitit selvät. Tätä lajia on harvalle suotu. Jolla sitä on, niin pitääkööt hyvänään. Mutta tässä lajissa on kaksi pahaa vikaa: asia jää huvikseen tapahtumatta tai sitten tapahtuu eri tavalla. Joka arvaa ottaa nämäkin huomioon, sille on maailmanranta kevyt kiertää.”

Yhteiskunnan on varauduttava monipuolisesti erilaisiin riskeihin ja ennakoitava tulevaisuuden muutoksia. Nollariskiä ei ole olemassa ja tietty riskitaso on hyväksyttävä kaikilla elämän alueilla. Riskien hallinnalla pyritään pitämään riskien taso niin alhaisena kuin mahdollista. Riskien hallinnan kehittämiseksi on kuitenkin tehtävä jatkuvasti valintoja panostusten ja saatavien hyötyjen välillä. Tulevaisuudessa riskien hallinnan kysymykset painottuvat todennäköisesti uudelleen riskialueille, jotka vaativat myös entistä enemmän yhteistyötä eri tahojen kesken. Esimerkki tällaisesta alueesta on tietotekniikan kasvava merkitys ja tietoturvallisuus, jotka vaikuttavat yhteiskunnan toimintoihin kaikkialla. Myös vastuu riskien hallinnasta hajautuu. Riskien hallinta vaatii systemaattista ja integroivaa riskipolitiikkaa.

Riski on sellainen tapahtumamahdollisuus, joka aiheuttaa tai josta seuraa taloudellisia menetyksiä, henkilövahinkoja toiminnan jatkuvuuden ongelmia.

Riskienhallintamääritelmää

Riskienhallinta on johtamisen osa-alue, jossa suunnitelmallisesti ja jatkuvasti tunnistetaan riskejä, arvioidaan niitä ja tehdään päätöksiä / toimenpiteitä riskien ja niiden vaikutusten poistamiseksi, pienentämiseksi tai siirtämiseksi (vakuutus) sekä perustoimintojen jatkuvuuden varmistaminen siinäkin tapauksessa, että jotain tapahtuisi.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Tavoitteenamme on asettaa vuosittaiset tavoitteet, seurantamekanismit osaksi johtamisen prosesseja.

Yleisesti käytettyjä riskialuejakoja ovat seuraavat (Riskien hallinta Suomessa, Sitra 2002):

1. *Demografisten muutoksien aiheuttamat riskit*
2. *Energian ja materiaalien saatavuus sekä infrastruktuurin haavoittuvuus*
3. *Rikollisuus ja terrorismi*
4. *Kansainvälisten väestöliikkeiden mukanaan tuomat riskit*
5. *Luonnonkatastrofit / Suuronnettomuudet*
6. *Sotilaalliset turvallisuusriskit*
7. *Kansantaloudelliset riskit*
8. *Terveysriskit*
9. *Tietoturvallisuusriskit*

Liperin turvallisuussuunnitelman tarkoitus ja tavoitteet

Tämän turvallisuussuunnitelman tarkoitus on esittää Liperin turvallisuuden nykytilaa ja siihen liittyviä tekijöitä sekä määritellä turvallisuuden kehittämiseen liittyvät toimenpiteet. Turvallisuuden edistämisen keskeisinä strategisina tavoitteina ovat:

- Lasten ja nuorten turvallisuutta edistävä arki
- Liikenneturvallisuuden edistäminen
- Ikäihmisten turvallisuutta edistävä arki

Nykytilakuvaus Liperin kunnan väestöstä, liikenneolosuhteista ja yhteistoiminta-velvoitteista

Liperin väestön kuvaus

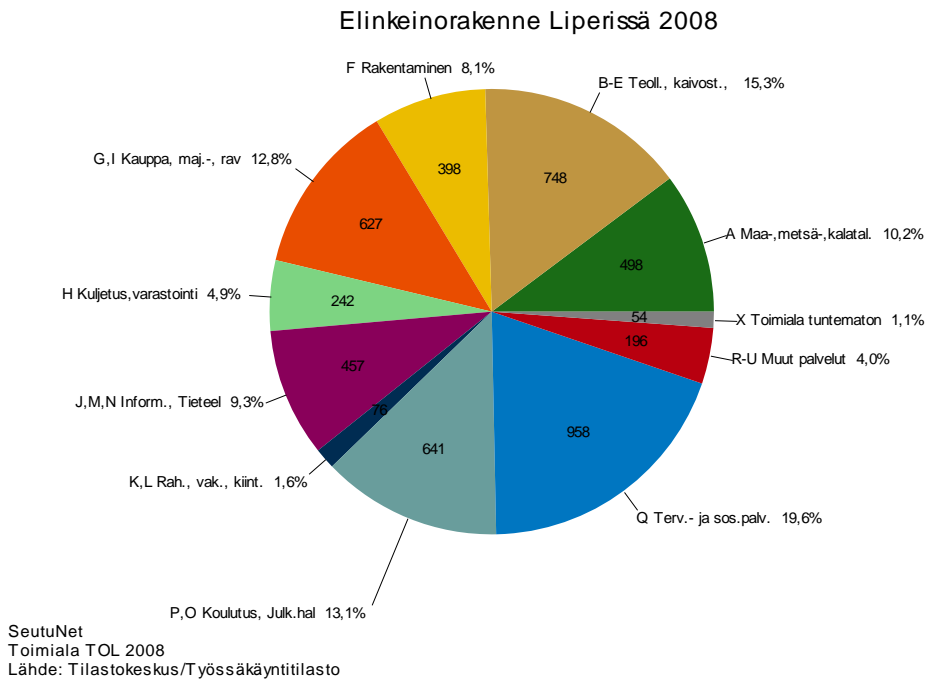
Liperi on n. 12.200 asukkaan, väestöltään kasvava, kolmen taajaman kunta Joensuun kaupungin kupeessa (Taulukko 1). Liperin nettomuutto tuhatta asukasta kohden on positiivinen (4,7 asukasta vuonna 2009). Liperin väestörakenne on myös Joensuuhun ja Outokumpuun verrattuna nuorempaa (Liite 1). Lapsiperheiden osuus perheistä on Liperissä yli 44 % (v. 2009). Joensuussa lapsiperheiden osuus on noin 38 % ja Outokummussa vajaa 32 %.

Taulukko 1: Väestöennusteet vuoteen 2020, 2030 ja 2040 Joensuussa, Liperissä ja Outokummussa.

	Joensuu	Liperi	Outokumpu
Väestöennuste 2020	73613	13332	6983
Väestöennuste 2030	74128	13884	6747
Väestöennuste 2040	74026	13964	6532

Liperin elinkeinorakenne

Taulukko 2. Työpaikat toimialoittain Liperissä vuonna 2008.

Liperissä keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä on vähän yli 58 vuotta. Työkyvyttömyyseläkettä saavien 24 – 64 -vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on pysynyt vajaassa 11 prosentissa. Liperin väestön sairastavuus on koko maan keskitasoa (indeksiluku 100) korkeampi (Taulukko 3). Noin kolmasosa väestön 25 – 64 vuotiaista on oikeutettu erityiskorvattaviin lääkkeisiin.

Taulukko 3. Joensuun, Liperin ja Outokummun väestön ikävakioitu sairastavuus vuosina 2007 – 2009.

	Vuosi 2007	Vuosi 2008	Vuosi 2009
Joensuu	106	107	107
Liperi	113	111	111
Outokumpu	127	128	127

Sairastavuuden ohella väestön vanheneminen ja työllisyys vaikuttavat kunnan demografiseen huoltosuhteeseen. Liperin huoltosuhte on kuitenkin vielä viime vuosien aikana pysynyt liki samana olleen noin 55 huolimatta väestörakenteen vanhenemisestä. Liperin nuorisotyöttömyys on kasvanut viime vuosien aikana. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Liperin työttömyys vuosina 2007 – 2009

	2007	2008	2009
Työttömät, % työvoimasta	9,8	9,2	11,5
Nuorisotyöttömät, % 18-24 -vuotiaasta työvoimasta	14,8	12,2	17,5
Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä	15,5	15,8	11,1

Liperin väestöstä pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavien määrä on kasvanut viime vuosien aikana varsinkin nuorten osalta (Taulukko 5).

Taulukko 5. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet vuosina 2007, 2008 ja 2009. % vastaavanikäisestä väestöstä.

	2007	2008	2009
25-64 vuotiaat	1,4	1,5	1,8
18-24 vuotiaat	2,6	3,2	6,3

Liperin liikenneolosuhteiden kuvaus

Liperin kunta sijaitsee vilkasliikenteisten VT 9 ja VT 23:n ja suhteellisen vilkkaan tavara- ja henkilöraide liikenteen varrella. Pääsääntöisesti suurimmat riskit sijoittuvat sinne missä asuu, työskentelee tai liikkuu paljon ihmisiä. Liperissä merkittäviä suuronnettomuuden riskejä ovat mm. henkilöliikenne, vaarallisten kemikaalien käsittely ja kuljetus, laajat metsäpalot sekä rakennuspalot riskikohteissa.

Maantie- ja rautatieliikenteessä liikennemääriin ja henkilövahinkoihin perustuva onnettomuusriski on VT 9:lla ja VT 23:lla pelastuslaitoksen maakunnallisessa riskiluokittelussa suuri. Muilla tieosuuksilla riski on tavanomainen. Myös runsaat vesialueet ja erityisesti reittiliikenne aiheuttavat vesiliikenteeseen liittyvän onnettomuus- tai vedenvara joutumisen riskin sekä tulvariskin.

Kemikaalikuljetusten maakunnallisessa riskiluokituksessa maantieosuus Joensuu – Viinijärvelle asti kuuluu luokkaan 1 (erittäin suuri riski). Tällä tieosuudella kemikaaleja kuljetetaan noin 2500 tonnia viikossa. Valtatie 23 tieosuus Kontkala – Varkaus kuuluu luokkaan 2 (suuri riski). Tällä tieosuudella kemikaaleja kuljetetaan noin 2000 tonnia viikossa.

Rataosuus Joensuu – Viinijärvi - Kuopio kuuluu luokkaan 2 (suuri riski). Tällä rataosuudella kemikaaleja kuljetetaan noin 8000 tonnia viikossa. Rataosuus Viinijärvi - Heinävesi kuuluu kemikaalikuljetusten osalta luokkaan 2 (suuri riski), jossa viikoittainen kuljetusmäärä on noin 3000 tonnia viikossa. Kemikaalikuljetukset kulkevat sekä tie- että rataosuuksien osalta Viinijärven ja Ylämyllyn taajamien läheisyydessä.

Laajat metsä- ja pohjavesialueet muodostavat ympäristö- ja taloudellisen riskin, joissa tapahtuvilla onnettomuuksilla voi olla kauaskantoiset seuraukset.

Liperin yhteistoimintavelvoitteet

Liperin kunta vastaa Outokummun kaupungin väestön sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä ja Joensuun seudun kuntien maatalojen lomituspalveluiden järjestämisestä. Henkilökuntaa Liperin kunnan palveluksessa on reilut 1100 henkilöä.

Liperin kunta poliisin näkökulmasta

Poliisin tehtävät ja toiminnot perustuvat lainsäädäntöön. Poliisilain mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Lisäksi poliisin on suoritettava myös muut sille erikseen säädetyt tehtävät ja annettava jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua. Poliisin keskeisimmät tehtävät ovat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen antamalla kansalaisille turvallisuuspalveluja ja vastaamalla erilaisiin hälytystehtäviin sekä rikosten esitutkinta ja näihin liittyvä ennalta estävä toiminta.

Vuoden 2009 alusta Pohjois-Karjalan maakuntaan muodostettiin yksi poliisilaitos. Poliisilaitoksen pääpoliisiasema sijaitsee Joensuussa ja poliisiasemat ovat Ilomantsissa, Kiteellä, Lieksassa ja Nurmeksessa. Näiden lisäksi poliisilaitoksella on palvelupiste Juuassa, Enossa, Liperissä, Outokummussa ja Polvijärvellä. Poliisitoiminta on yhdenmukaista koko maakunnan alueella.

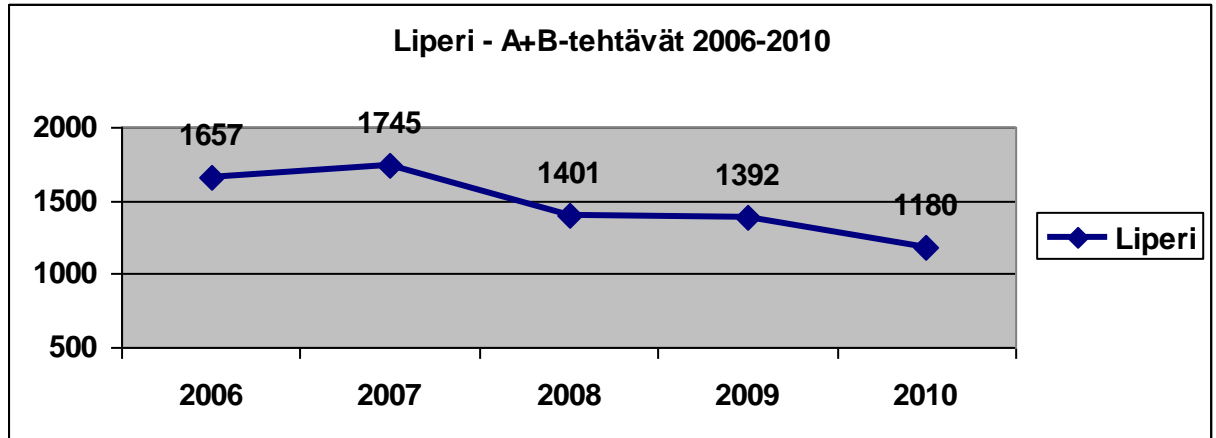
Liperin kunta muodostaa yhdessä Outokummun kaupungin ja Polvijärven kunnan kanssa Pohjois-Karjalan poliisilaitoksen läntisen toiminta-alueen, jolla alueella on 11.8 prosenttia Pohjois-Karjalan poliisitehtävistä. Läntisellä alueella ei ole sieltä työnsä aloittavia poliisimiehiä, vaan alueen valvonta- ja hälytystoiminta hoidetaan Joensuun pääpoliisiasemalta, jossa pääsääntöisesti yksi poliisipartio on vastuutettu läntiselle alueelle.

Rikostutkinta on niinkään järjestetty siten, että Liperin, Outokummun ja Polvijärven tutkinta hoidetaan läntisen tutkintaryhmän toimesta. Alueella tehdään 10.2 prosenttia maakunnan rikoksista. Liperiin on sijoitettu kaksi rikospoliisimiestä.

Viranomaisyhteistyö

Kunnassa kokoontuu noin joka toinen kuukausi verkostopalaveri, jossa ovat edustettuina poliisin, pelastuslaitoksen, sosiaalitoimen, koulutoimen, nuorisotoimen, seurakuntien ja Myllyprojektin edustajat. Verkosto käsittelee lasten ja nuorten asioita ja niihin liittyviä yhteistoimintakysymyksiä.

Poliisin tehtävät

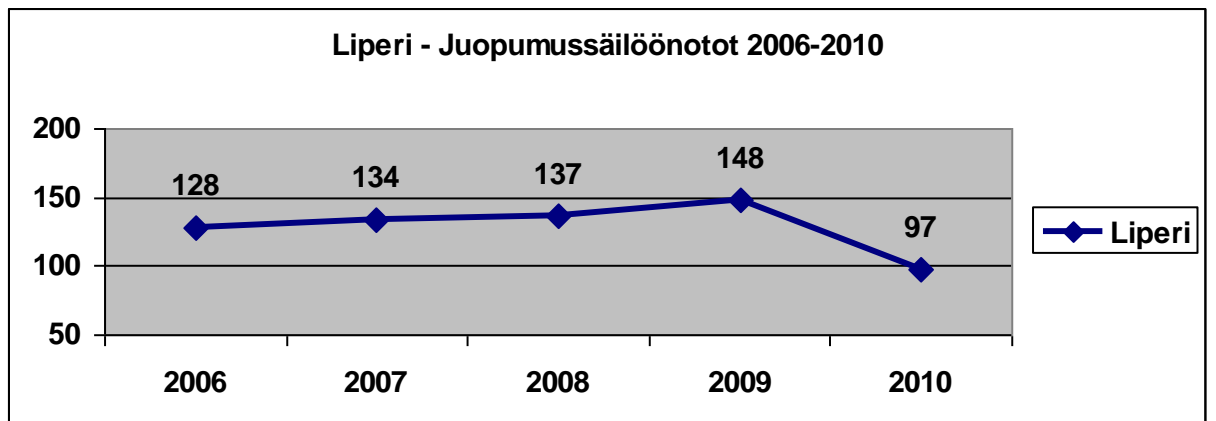
Poliisilla oli Pohjois-Karjalassa viime vuonna yhteensä 30.035 hälytystehtävää, joista kiireellisiä oli 22.165. Vuonna 2009 kiireellisiä tehtäviä oli 24.202.

Liperin kiireelliset tehtävämäärät ovat viime vuosina vähentyneet tasaisesti niin, että viime vuonna tehtäviä oli jopa kolmannes vähemmän kuin huippuvuonna 2007. Pohjois-Karjalan poliisitehtävistä 5.3 % prosenttia oli Liperin kunnan alueella.

Pohjois-Karjalan poliisilaitoksen toimintavalmiusaika AB-tehtävissä oli vuonna 2009 19.6 minuuttia ja vuonna 2010 19.1 minuuttia.

Liperin kunnan toimintavalmiusaika oli vuonna 2009 26.1 minuuttia ja vuonna 2010 27.0 minuuttia. toimintavalmiusaika on siten noin 8 minuuttia huonompi kuin maakunnassa keskimäärin.

Säilönnöt

Poliisilain perusteella joko henkilön itsensä suojaamiseksi tai rikoksilta ja häiriöiltä suojaamiseksi tehtyjen säilönnötojen määrä on Liperissä ollut asukaslukuun nähden maakunnan keskitasoa alempi. Pohjois-Karjalan säilönnötoista noin 3.6 % tehdään Liperissä ja viime vuosina määrät ovat

vuosittain hienokseltaan lisääntyneet paitsi viimevuonna, jolloin säilöönottoja oli noin kolmannes vähemmän kuin edellisvuonna ja vähiten viiteen vuoteen.

Säilöönnotot jakautuvat prosentuaalisesti alueellisesti seuraavasti:

- Ylämylly	35
- Kirkonkylä	14
- Viinijärvi	12
- Honkalampi	4
- haja-asutusalue	35

Säilöönottoon turvaudutaan vakavimmissa poliisitehtävissä, joten säilöönottojen jakautumisesta voidaan päätellä, että Ylämyllyllä tapahtuu valtaosa vakavimmista yleisen järjestyksen ja turvallisuuden loukkauksista. Katukuva on kaikissa taajamissa verrattain siisti.

Päihtymyksen vuoksi säilöön otetut kuljetetaan säilytettäväksi pääpoliisiasemalla Joensuuhun samoin kuin epäillyn rikoksen johdosta kiinniotetut, joita on viime vuosina ollut noin 50.

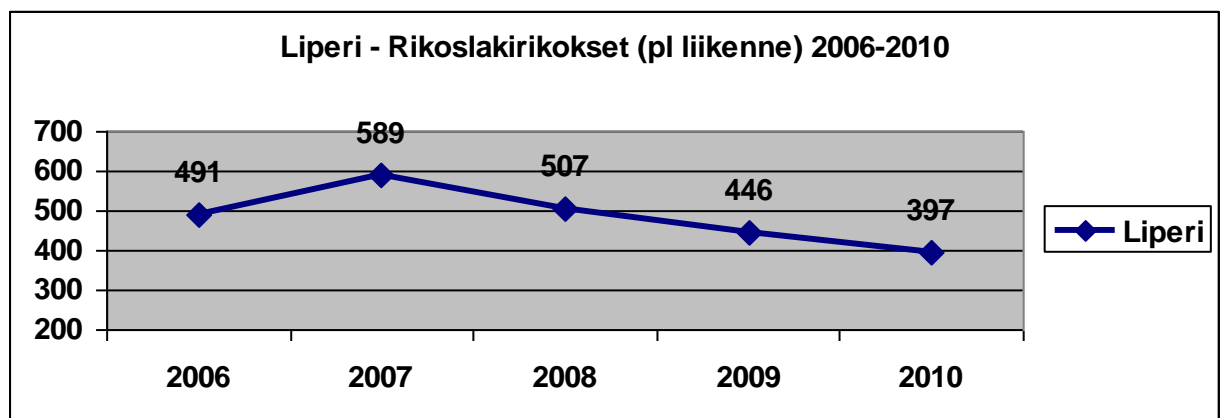
Rikosten määrä

Liperissä tehtiin

- vuonna 2009 2.363 rikosta ja
- vuonna 2010 2.657 rikosta

Määrä selittyy liikenne rikkomusten nousulla. Muiden rikosten osalta ei merkittäviä muutosta ylöspäin ole tapahtunut.

Rikoslakirikokset (pois lukien liikenne rikokset)

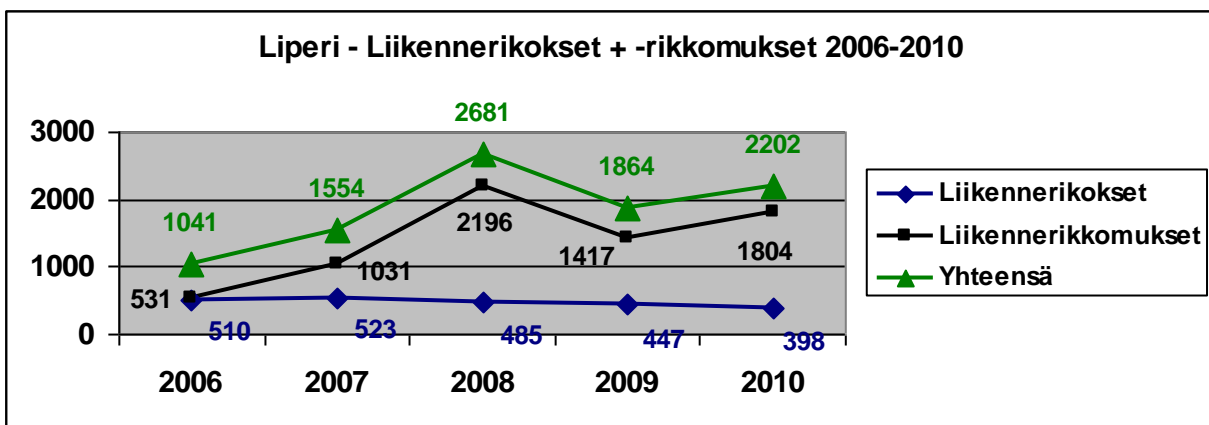
Rikoslakiin on koottu kaikki vakavammat rikokset. Koska liikenne rikokset muodostavat merkittävän suuren osan rikoslakirikoksista ja kun liikenne rikosten määrä riippuu paljolti

liikennemääristä ja erityisesti valvonnan määristä, on rikoslakirikosten määrä pois lukien liikenne rikokset, kaikkia rikoksia ja kaikkia rikoslakirikoksia kuvaavampi mittari, kun arvioidaan rikollisuuden määrää alueella tai paikkakunnalla.

Rikoslakirikosten määrä on vähentynyt jopa huomattavasti vuodesta 2007 alkaen ja viime vuosi oli tässä suhteessa paras kuuteen vuoteen.

Maakunnan rikoksista tehtiin Liperissä 4.5 prosenttia. Asukaslukuun suhteutettuna kirjattiin 32.7 rikosta tuhatta asukasta kohti, mikä on huomattavasti vähemmän kuin maakunnassa (50.4) ja koko valtakunnassa (64.4).

Liikenne rikokset

Liikenne rikosten ja -rikkomusten määrät ovat Liperissä huomattavan suuret johtuen vilkkaasti liikennöidyistä valtateistä ja niiden varsille sijoitetusta kameravalvonnasta. Vakavammat rikokset käsitellään liikenne rikoksina ja lievemmät rikokset liikenne rikkomuksina.

Liikenne rikosten määrä on viime vuosina vähentynyt jonkin verran vuoden 2007 huippulukemista, mutta liikenne rikkomusten määrä on vaihdellut melko korkealla tasolla. Maakunnan liikenne rikoksista kirjattiin viime vuonna Liperissä 10.1 prosenttia, mutta liikenne rikkomuksista jopa 14.5 prosenttia. Liikenne rikkomuksista valtaosa on kameravalvonnasta tulleita rikkomuksia.

Rattijuopumuksia kirjattiin:

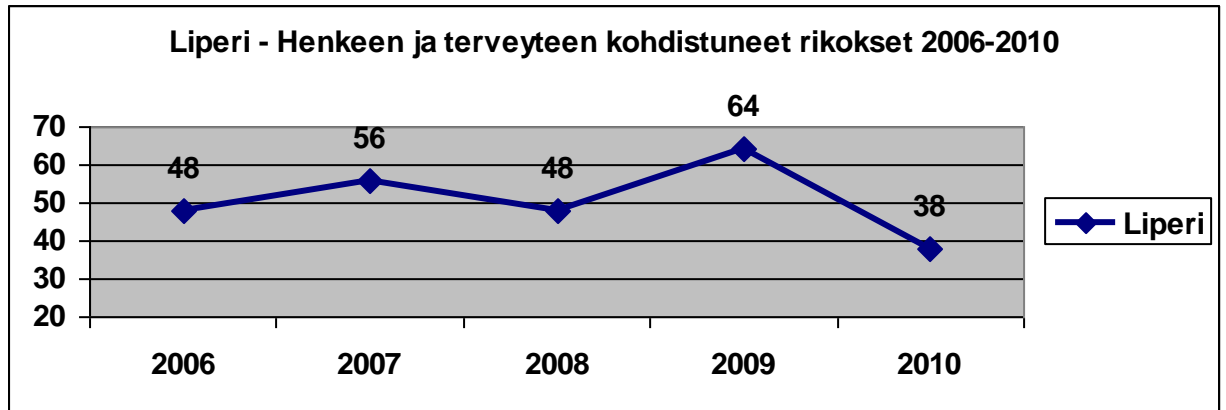
- vuonna 2009	45
- vuonna 2010	34

Asukaslukuun suhteutettuna kirjattiin 2.8 rattijuopumusta 1.000 asukasta kohti, mikä on Valtimon jälkeen toiseksi vähiten koko valtakunnassa ja selvästi alle maakunnan (3.7) ja valtakunnan (3.9) keskitason siitä huolimatta, että liikenne rikkomusten ja -rikosten lukumäärät ovat varsin korkeat.

Huolimatta liikenne rikosten ja -rikkomusten korkeasta määrästä liikenne onnettomuuksien määrä on varsin kohtuullinen. Vuonna 2010 poliisin tietoon tuli 65 liikenne onnettomuutta, joissa

loukkaantui 13 henkilöä ja kuoli 1 henkilö. Yleisimmät onnettomuustyytit olivat hirvieläinkolari (17 onnettomuutta) ja tieltä suistuminen (19 onnettomuutta).

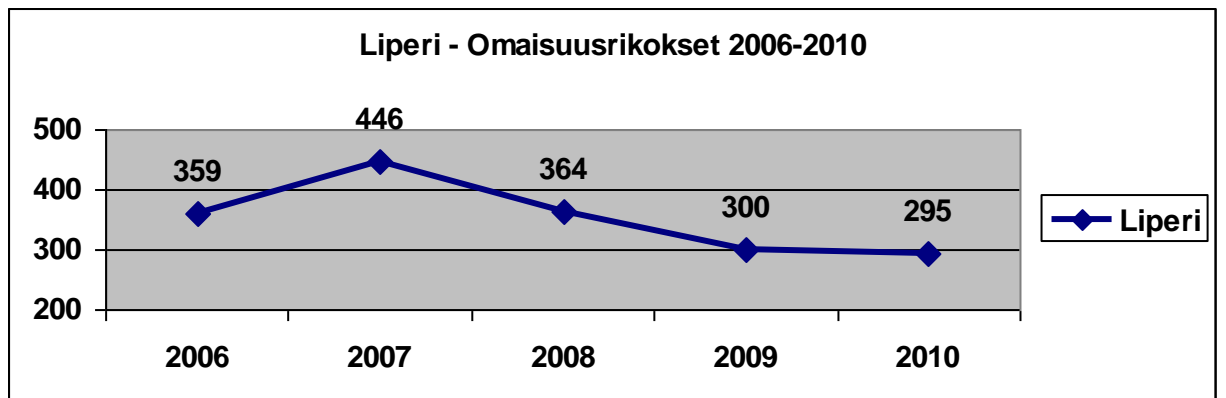
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset

Väkivaltarikoksia tehtiin aikaisempiin vuosiin nähden paljon vuonna 2009, mutta heti seuraavana vuonna 2010 niitä tehtiin ennätysmäisen vähän.

Maakunnan väkivaltarikoksista tehtiin Liperissä viime vuonna 4.1 prosenttia. Asukaslukuun suhteutettuna rikoksia tehtiin 3.1 tuhatta asukasta, mikä on Juuan jälkeen toiseksi vähiten maakunnan kunnista. Kaikki rikokset selvitettiin, mikä on selvästi yli maakunnan ja valtakunnan keskitason.

Omaisuusrikokset

Omaisuusrikosten huippuvuosi oli vuosi 2007, mutta sen jälkeen rikosten määrä on laskenut tasaisesti niin, että tässäkin rikosryhmässä viime vuosi 2010 oli ennätysmäisen hyvä.

Asukaslukuun suhteutettuna omaisuusrikoksia tehtiin selvästi maakunnan ja valtakunnan keskitasoa vähemmän. Liperissä tehtiin 24.3 omaisuusrikosta tuhatta asukasta kohti, kun

maakunnassa luku oli 33.1 ja koko valtakunnassa 46.0. Rikoksista selvitetiin 33.6 prosenttia, mikä on vähemmän kuin maakunnassa ja valtakunnassa keskimäärin. Asia selittyy sillä, että rikosten tekijät eivät ole paikkakuntalaisia. Omaisuusrikosten tutkinta-aika oli 74 päivää.

Huumausainerikokset

Poliisin tietoon tuli:

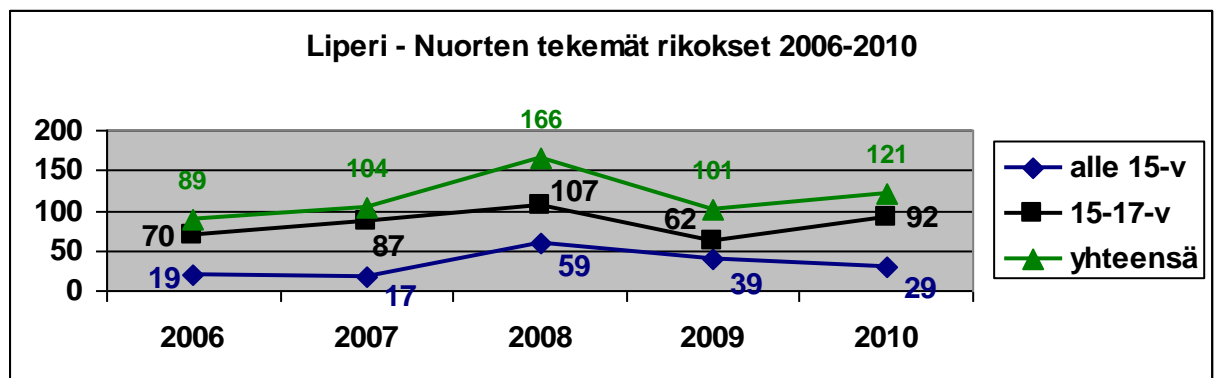
- vuonna 2009 4
- vuonna 2010 9 huumausainerikosta.

Määrät ovat varsin pienet, sillä maakunnassa kirjattiin viime vuonna kaikkiaan 396 huumausainerikosta. Alkoholirikoksia on kirjattu viime vuosina alle 10. Määrät kertovat kuitenkin enemmän valvonnan tasosta kuin päihteiden käytön määrästä.

Rasistiset rikokset

Rasistisiksi luokitellut rikokset ovat kahden viime vuoden aikana lisääntyneet huomattavasti maakunnassa, mikä ei näytä koskevan Liperiä, sillä kunnassa on tänä aikana kirjattu vain yksi rasistinen rikos.

Nuorten tekemät rikokset

Alle 15-vuotiaiden tekemien rikosten määrä on viime vuosina ollut suhteellisen korkealla tasolla niin, että huippuvuosi oli 2008, minkä jälkeen rikosten määrä on laskenut. Vuosi 2008 oli myös 15-17-vuotiaiden tekemien rikosten osalta. Vanhemmassa ikäryhmässä rikosten määrä laski vuonna 2009, mutta nousi jälleen vuonna 2010, mikä johtunee siitä, että ainakin osa vuonna 2008 alle 15-vuotiaina rikoksia tehneistä nuorista jatkaa rikosten tekemistä nyt vanhemmassa ikäluokassa.

Tyypillisiä alle 15-vuotiaiden tekemiä rikoksia ovat omaisuus- ja liikenne rikokset. Maakunnassa kirjattiin viime vuonna 385 rikosta, josta Liperin osuus oli 7.5 prosenttia.

15-17-vuotiaiden tekemissä rikoksissa liikenne rikosten osuus kasvaa muihin rikoksiin nähden. Maakunnassa kirjattiin tämän ikäluokan rikoksia 1.507 rikosta, josta Liperin osuus oli 6.1 prosenttia.

Turvallisuuden tunne

Pohjois-Karjalan poliisilaitoksen alueella on tehty turvallisuustutkimukset vuosina 2003, 2006 ja 2009. Tutkimuksissa on yleisölle tehdyllä kyselytutkimuksella tutkittu muun muassa väestön kokemaa turvattomuuden tunnetta asuntoalueella ja keskustassa.

Liperiläiset tuntevat turvattomuutta omalla asuntoalueellaan saman verran kuin maakunnan väestö keskimäärin, mutta selvästi vähemmän kuin valtakunnassa keskimäärin. Kunnan keskustassa tunnettiin turvattomuutta vähemmän kuin maakunnassa ja selvästi vähemmän kuin valtakunnassa keskimäärin.

Uhat

Poliisitoiminnallisesti merkittävin uhka on vakava liikenneonnettomuus vilkkaasti liikennöidyllä valtatiellä. Uhan toteutumisesta on vaikea estää liikennejärjestelyin tai valvonnalla, koska valvontataso on jo nyt korkea.

Yhteenveto poliisin näkökulmasta

Liperi on poliisitoiminnallisesti varsin ongelmaton alue. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden taso on hyvä. Hälytystehtävien määrä on maakunnan keskitasoa ja päihtymys säilöönottoja tehdään keskitasoa vähemmän. Poliisin paikalle tuloaika hälytystehtäville on kohtalainen

Rikoksia ja rikkomuksia tulee poliisiin tietoon keskimääräistä enemmän, mikä johtuu kunnan läpi kulkevien valtateiden kattavalla kameravalvonnalla. Valtaosa rikkomuksista on kuitenkin lieviä ja liikenneturvallisuuden taso on onnettomuusluvullakin mitattuna hyvä.

Omaisuus- ja erityisesti väkivaltarikoksia tehdään muuta maakuntaa vähemmän. Lasten ja nuorten tekemiä rikoksia on hieman keskimääräistä enemmän. Kunnassa ei ole esiintynyt rasistisia rikoksia. Kaikissa rikoksissa liikennesrikoksia ja -rikkomuksia lukuun ottamatta suuntaus on selkeästi laskeva.

Liperin kunta pelastuslaitoksen näkökulmasta

Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen tehtävänä on huolehtia pelastustoimen ja ensihoidon palveluiden järjestämisestä kaikissa olosuhteissa hyödyntäen yhteistyöviranomaisten kumppanuussuhteita. Toiminta-alue käsittää Pohjois-Karjalan maakunnan, joka on jaettu kolmeen toiminnalliseen alueeseen, Pielisen Karjala, Joensuun seutu ja Etelä-Karjala. Liperi kuuluu Joensuun seudun toimialueeseen.

Liperin kunnassa on kolme paloasemaa, ja ne sijaitsevat Ylämyllyn, Viinijärven sekä Liperin taajamissa. Paloasemista Liperin paloasemalla on jatkuva päivystys- ja varallaolovalmius. Lähimpiä Liperiä tukevia paloasemia ovat Outokumpu, Polvijärvi ja Joensuu.

Riskienhallinta

Pelastuslaitos on määritellyt painopisteeksi tulipaloihin liittyen ennaltaehkäisyn. Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksella onnettomuuksien ehkäisytyö kuuluu riskienhallinnan tehtäviin. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle tulipaloista tai muista onnettomuuksista aiheutuvaa vaaraa saamalla ihmiset itse tiedostamaan ympäröiviä riskejä ja toimimaan oikein onnettomuustilanteissa. Pelastusviranomaiset valvovat, että palo- ja henkilöturvallisuutta koskevia sääntöjä ja määräyksiä noudatetaan.

Liperin kunnan alueella on yhteensä 80 kerran vuodessa palotarkastettavaa erityiskohdetta ja 73 riskikohdetta Riskikohteet ovat luokiteltu neljään eri riskiluokkaan, joista ensimmäinen riskiluokka on korkein. Ensimmäiseen riskiluokkaan kuuluu Liperissä 14, toiseen 14, kolmanteen 7 ja neljänteen 38 kohdetta.

Palotarkastukset erityiskohteiden osalta tulevat muuttumaan vuoden 2012 aikana ja vuonna 2011 tehtävän valvontasuunnitelman mukaan tarkastettavien erityiskohteiden määrä Liperissä on 180 kohdetta. Tarkastusvälit erityiskohteille jakaantuvat 1-10 vuodelle. Tarkastusmäärä vuosittain pysyy edelleen n. 80 tarkastettavassa kohteessa.

Asumisen paloturvallisuuteen liittyen pelastuslaitos tekee yhteistyötä eri viranomaisten ja toimijoiden kanssa muun muassa yhteistyöpalotarkastuksin ja kouluttamalla henkilöstöä. Tätä yhteistyötä jatketaan ja tiivistetään eri toimijoiden kesken. Erityisesti harvaan asutuilla alueilla ennaltaehkäiseviä toimia tehostetaan entisestään. Viranomaisyhteistyö tulee lisääntymään ja tiivistymään kunnan viranomaisten, poliisin, rajavartioston ja pelastuslaitoksen välillä.

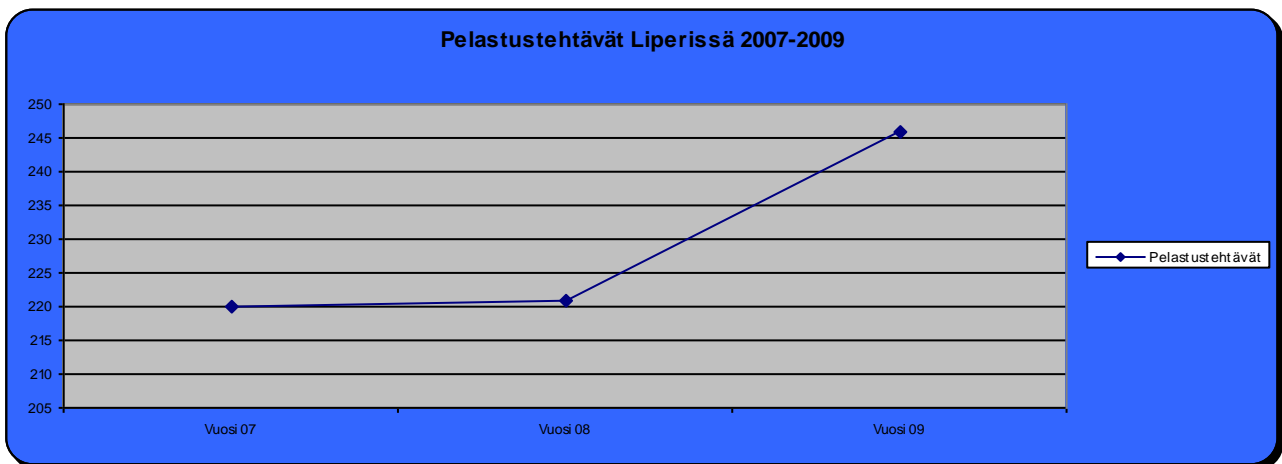
Sairaaloissa, vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa ja muissa erityisryhmien palvelu- ja asuinrakennuksissa paloturvallisuustason riittävyttä tarkastellaan pelastussuunnitelman liitteenä olevalla turvallisuusselvityksellä. Turvallisuusselvitykset ovat osoittaneet, että kohteita tulee suojata automaattisella sammutuslaitteistolla. Hoiva- ja hoitolaitosten suojaaminen automaattisilla sammutuslaitteistoilla on mainittu myös sisäisen turvallisuuden ohjelmassa. Liperissä kahteen kohteeseen on laitteisto jo päätetty asentaa.

Koulujen ja pelastuslaitoksen välisen kumppanuusohjelman tavoitteena Pohjois-Karjalassa on opettaa koulujen turvallisuusvastaavat toteuttamaan päivittäistä turvallisuutta omassa koulussaan. Tavoitteena on vuoteen 2013 mennessä saada jokaiselle Pohjois-Karjalan koululle pelastuslaitokselta turvallisuuskumppani. Liperin kouluille on turvallisuuskumppani jo nimetty.

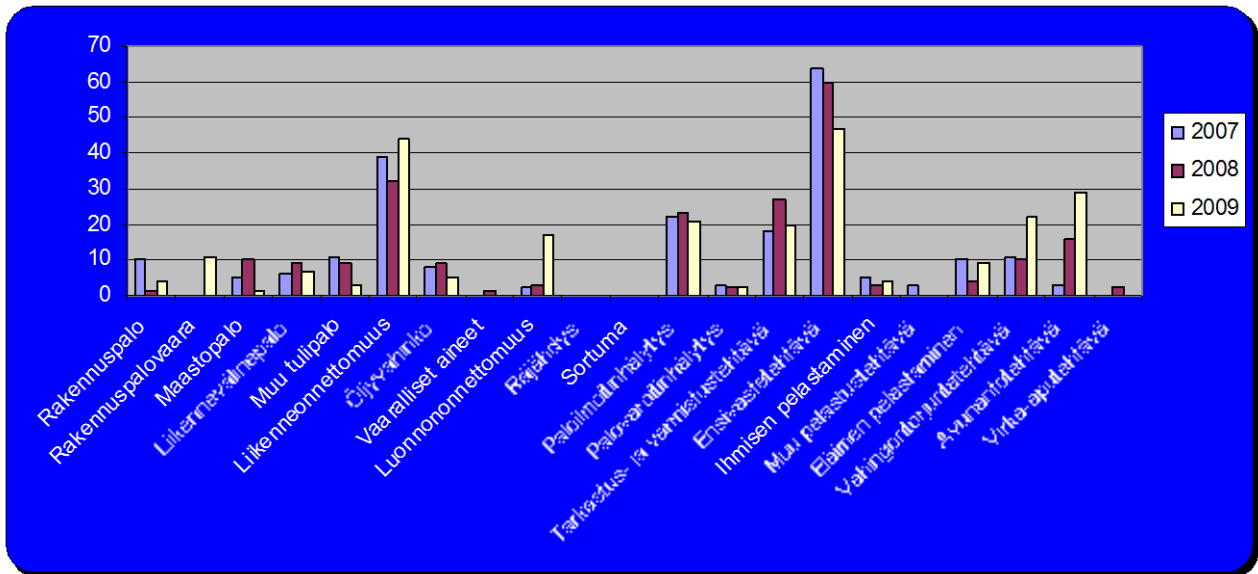
Suuronnettomuuksiin liittyvät riskit ovat aikaisempaa suurempia. Erityisen merkittäviä suuronnettomuusriskejä ovat sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat laajat myrskytuhot, nopeasti kehittyvä, laaja vaarallisten aineiden onnettomuus asutuskeskuksessa sekä laaja energiahuollon katkos. Pelastuslaitoksen riskianalyysi- ja valmiussuunnittelussa on huomioitu suuronnettomuusriskien kasvaminen. Suuronnettomuussuunnitelma on päivitetty vuoden 2009 aikana.

Pelastuslaitoksen tehtävät Liperissä

Liperissä oli vuoden 2009 aikana pelastustoimen hälytystehtäviä yhteensä 246. Tehtävien kokonaismäärän kasvua verrattuna vuosiin 2007 ja 2008 selittävät vuoden 2009 osalta kesän myrskyisyys ja erilaisten avunanto- ja virka-aputehtävien määrien kasvu.

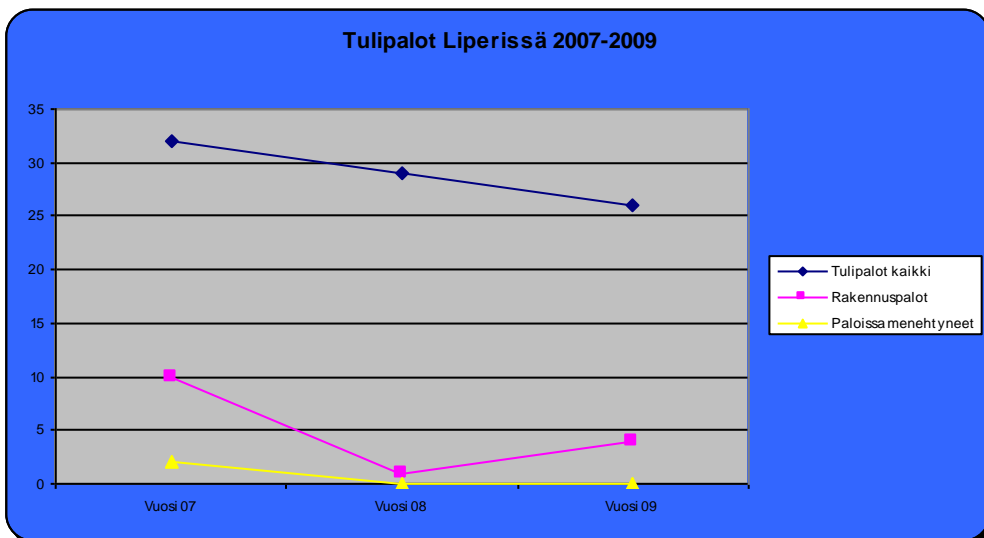
Pelastustehtävät Liperissä 2007-2009.

Pelastustehtävät Liperissä 2007-2009 onnettomuustyypeittäin.

Tulipalot

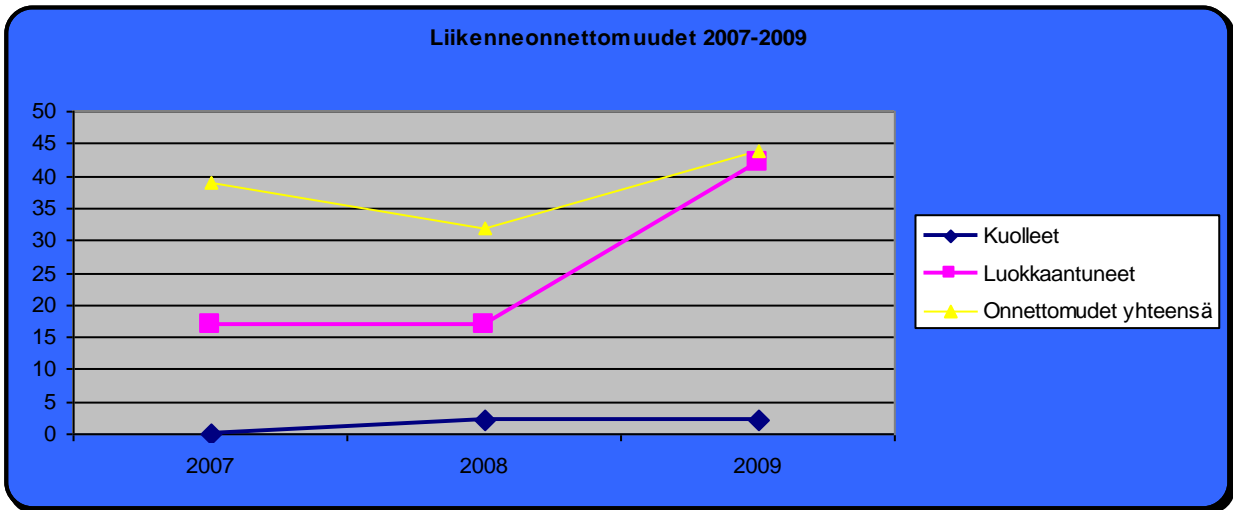
Vuonna 2009 Liperin kunnassa oli yhteensä 26 tulipaloa, joista neljä rakennuspaloa. Tulipaloissa vuonna 2008- 2009 ei Liperissä sattunut yhtään kuolemaan johtanutta henkilövahinkoa. Liperissä sattuneissa tulipalossa on viimeksi menehtynyt 2 henkilöä vuonna 2007. Tapahtumien suhteellisen pientä määrää voidaan pitää hyvänä.

Tulipalot Liperissä 2007-2009.

Liikenneonnettomuudet

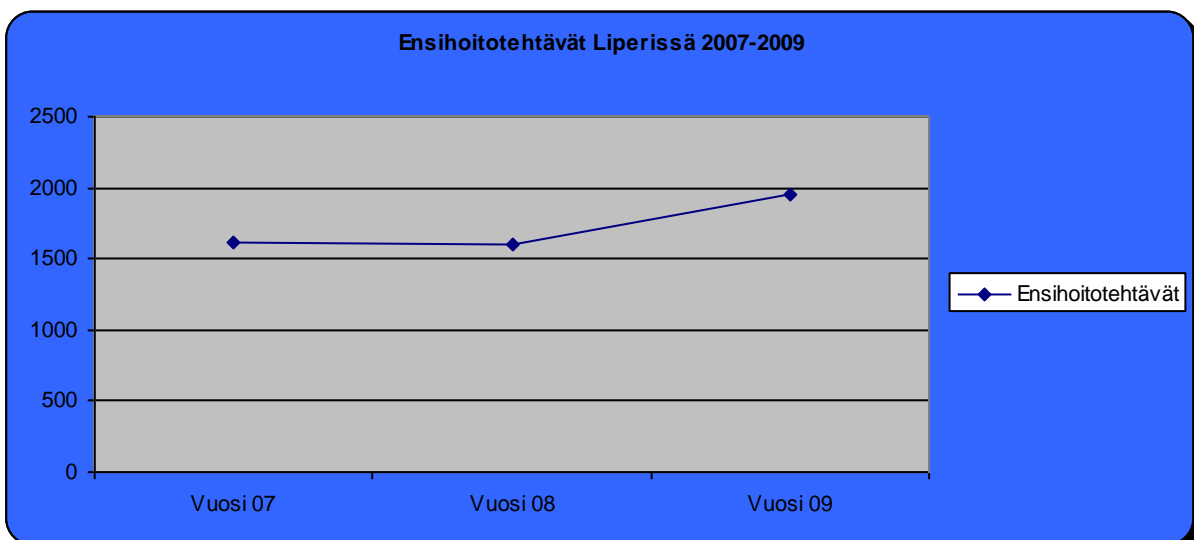
Liikenneonnettomuuksia Liperissä sattui vuonna 2009 yhteensä 44 onnettomuutta, jossa menehtyi 2 ja loukkaantui 42 henkilöä. Tyypillisin henkilövahinkoja aiheuttava onnettomuus on maantiellä sattuva kahden henkilöauton välinen kolari.

Liikenneonnettomuudet Liperissä 2007-2009.

Ensihoito

Vuoden 2009 aikana Liperissä oli yhteensä 1948 ensihoitotehtävää. Ensihoitotehtävien lukumäärät ovat olleet nousussa viime vuosien ajan.

Ensihoitotehtävät Liperissä 2007-2009.

Yhteenveto pelastuslaitoksen näkökulmasta

Tarkasteltaessa Liperissä tapahtuvien onnettomuuksien määrää ja niiden aiheuttamia vahinkoja Pohjois-Karjalan maakunnan muihin kuntiin, voidaan todeta onnettomuuksien määrän ja vahinkojen noudattelevan samaa linjaa. Pelastuslaitoksen nykyisillä resursseilla pystytään vastaamaan Liperin kunnan alueella tapahtuviin onnettomuuksiin.

Pelastustoimen mahdollisuudet lisätä kunnan turvallisuutta liittyvät pääasiassa onnettomuuksien ehkäisyyn ja menossa olevalla pelastuslain uudistamishankkeella tulee olemaan vaikutusta ennaltaehkäisytyöhön.

Laki tulee todennäköisesti antamaan pelastusviranomaiselle liikkumavaraa muun muassa palotarkastusten määräväleistä päätettäessä, jolloin valvontaa voidaan nykyistä paremmin kohdentaa riskien mukaan. Muutokset tullaan huomioimaan kesken palvelutasokauden.

Pitkän aikavälin tavoitteena on, että onnettomuudet ja niiden seuraukset vähenevät Pohjois-Karjalan pelastustoimen alueella ja pelastustoiminnan toimintaedellytykset kunnissa pystytään turvaamaan.

Turvallisuustyö Liperin kunnassa

Kunnanhallitus vastaa riskienhallinnan toteuttamisesta ja yhteensovittamisesta sekä päättää kunnan omaisuuden ja vastuiden vakuuttamisesta. Kunnanhallitus voi siirtää toimivaltaansa edelleen muille toimielimille ja viranhaltijoille.

Liperin kunnassa **oman palvelutuotannon ja toiminnan** turvallisuutta on kehitetty riskienhallintapolitiikkatyön avulla, johtoryhmäjohtoisesti kaikkia hallinnonaloja (= poikkihallinnollisesti) käsitellen. Riskien hallintapolitiikkaohjelmatyö aloitettiin 2008. Liperin kunnan oman palvelutuotannon riskienhallintapolitiikkaohjelma on jaettu seuraavasti:

- *Henkilöstöturvallisuus (sis. työturvallisuus, työhyvinvointi, osaaminen, henkilövalinnat 2008-2009),*
- *Ympäristö- ja liikenneturvallisuus (2010-2011),*
- *Rakennusturvallisuus (sis. paloturvallisuuden, osittain vaarojen ja riskien arvioinnin kautta 2010-2011),*
- *Tietoturvallisuus (PTTK 2011),*
- *Toiminnan turvallisuus (2011-2012)*
- *Talouden turvallisuus (2009)*

Riskienhallintaa on lähestytty näkökulmalla nykytila, kehittämistarpeet, toimenpiteet, vastuut. Nämä suunnitelmat integroituvat tähän yleiseen turvallisuussuunnitteluun erillisiasiakirjoina, eivätkä sisälly tähän asiakirjaan.

Henkilöstöturvallisuuden määrittäminen

Henkilöstöturvallisuuteen sisältyvät henkilöturvallisuus ja henkilösuoja. Henkilöturvallisuudella tarkoitetaan henkilön luotettavuutta toimissaan ja tehtävissään ja niihin liittyviä selvityksiä (taustat kunnossa). Henkilösuoja tarkoittaa henkilön suojaamista olinpaikassaan, työssään, yksin työskentelyssä, työmatkoilla ja komennuksilla. Henkilösuoja sisältää myös henkilön koskemattomuuden, fyysisen ja psyykkisen yksityisyyden suojan.

Henkilöstöturvallisuuden tavoite on ennaltaehkäistä ja pienentää henkilöstöön kohdistuvia mahdollisia riskejä. Henkilöstöturvallisuutta parantavat mm:

- työturvallisuus toimenpiteet (vaarojen ja riskien arviointi työyksiköittäin, ohjeet, harjoitukset, toimenpiteet, ...)
- hyvä työkyky (tth tarkastukset, ilmapiiri...)
- osaaminen, perehdytys, koulutus
- henkilövalintojen onnistuminen
- salassapito ja tietoturva asiat kunnossa

Ympäristö- ja liikenneturvallisuus määrittäminen

Tässä Liperin kunnan riskienhallintapolitiikan suunnitelmassa ympäristö- ja liikenneturvallisuus asiassa tarkoitetaan kunnan alueella liikkumiseen liittyvää liikenneturvallisuutta.

Liikenneturvallisuussuunnitelman laatimistyö on käynnistynyt keväällä 2010 ja suunnitelma valmistuu keväällä 2011.

Ympäristöturvallisuudella tarkoitetaan ensisijaisesti kunnan omien työ- ja palvelupisteiden työympäristön turvallisuutta käsittäen mm.

- fyysiset vaaratekijät
- tapaturmat
- ergonomiset vaaratekijät
- kemialliset vaaratekijät
- henkinen kuormittuminen

Näiden vaaratekijöiden kartoitus suoritettu vuoden 2011 alussa ja välitöminä jatkotoimina on näiden riskitekijöiden priorisointi kunnostusaikatauluineen ja vastuutahoineen.

Liikenneturvallisuuden osalta tarkastelun alla olisivat

- yleisten teiden ja kunnan kaavateiden liikenneturvallisuus ja esteettömyys
- taajamien yleisessä käytössä olevien kiinteistöjen piha-alueiden esteetön liikunta
- kunnan henkilöstön ja kaikkien kuntalaisten jatkuva kasvatus-, valistus- ja tiedotustoiminta laaditun turvallisuussuunnitelman mukaisesti.

Rakennusturvallisuus sis. paloturvallisuuden

Rakennuksen paloturvallisuuden tason määrittävät paloviranomaiset viranomaistarkastuksissaan. Rakennusten osalta turvallisuusriskejä kartoitetaan kahden vuoden välein tehtävillä käyttäjäkohtaisilla kartoituksilla näiden kartoitusten analysoinneilla ja jatkotoimenpiteillä. Seuraavan kerran kartoitus suoritetaan vuoden vaihteessa (2010-2011) vaarojen ja riskien arvioinnin yhtenä osa-alueena.

Tietoturvallisuus

Liperin kunnan tietohallinto ja tietotekniset palvelut ovat siirtyneet vuoden 2009 alusta Pohjois-Karjalan tietotekniikkakeskukselle. Liperin kunnan palkkalistoilla ei ole enää omaa atk-henkilöstöä. Myös puhelinliikenne on siirtynyt Pohjois-Karjalan tietotekniikkakeskukselle. Vaihdepalveluja hoitaa Outokummun kaupunki.

Pohjois-Karjalan tietotekniikkakeskus vastaa kuntien tietoturvaohjelmasta.

Pohjois-Karjalan tietotekniikkakeskus laatii Liperin kunnan tieturvapolitiikkaohjelman sekä Liperin kunnan tietoturvasuunnitelman, jotka hyväksyttiin kunnanhallituksessa.

Vuoden 2010-2012 aikana vaihteittain käydään niin esimiestasolla kuin työyksikötasolla käyttäjien toimintaan liittyvää tietoturva teemakoulutuksena (mm. työasemien käyttöohjeet, perehdytysuunnitelmat työntekijäkohtaisesti, sähköpostin käyttöohjeet, etätyn tietoturva, jne..)

Taloudellinen turvallisuus

Liperin kunta on laatinut kesäkuussa 2009 talouden tasapainottamisen toimenpideohjelman vuosille 2009-2014. Tavoitteena ohjelmalla on, että määräaikaan mennessä Liperin kunnan kumulatiivinen alijäämä saadaan katetuksi. Tässä ohjelmassa on toimialoittain tarkasteltu palvelutuotantoamme suhteessa kunnan talouteen.

Talouden tasapainottamisen toimenpideohjelmalla tarkastellaan tavoitteiden ja talouden toteutumisen osalta kolme kertaa vuodessa ja vähintään kerran vuodessa laajan ohjelman tavoitteiden toteutumisen ja uudelleenarvioinnin osalta.

Vuosittaisessa talousarviossa määritellään toimialoittain sisäisen valvonnan toimenpiteet ja ohjeistus. Samoin vuosittain käydään vakuutusturvan tarkistukset talouden ja toiminnan turvallisuuden näkökulmasta.

Toiminnan turvallisuus

Toiminnan turvallisuudessa tarkastellaan työpisteen tuottamien palveluihin (=tuotteisiin) liittyviä riskejä ja näiden mahdollisia vaikutuksia

Toiminnan turvallisuudella tarkoitetaan jokaisen työpaikan toiminnasta mahdollisesti aiheutuvien riskien ennakoimista ja huomioimista työtehtävissä ja riskien minimoimista.

Toiminnan turvallisuudessa huomioidaan mm.:

- työntekijän perustehtävä on selkeä. Työntekijä tunnistaa oman roolinsa osana palveluketjua sekä varajärjestelmät toimintansa osalta
- tuoteturvallisuus (laitteet ja välineet ovat kunnossa, välineet ovat oikeat, ohjeet on saatavilla, raaka-ainetoimitukset ovat turvallisia...)
- yhteisön turvallisuus (yhteiset asiat sovitaan, miten toimitaan kriisitilanteissa...)
- palveluihin liittyvä turvallisuus (arvioidaan myös mitä palveluketjun riskejä sisältyy palvelutuotantoon)
- irtaimiston varkaudet / tuhoutuminen
- asiariskit (esim. vakuuksien valvominen, päätösten virheellinen jatkotoimi)

Toiminnan turvallisuus huomioidaan strategisissa painopistealueissa eri viranomaisyhteistyössä.

Turvallisuutta edistävää toimintaa

Turvallisuutta edistävää toimintaa on ennalta ehkäisevä työ, varhainen ongelmiin puuttuminen ja auttaminen. Sen tulee olla luonteva osa kaikkien viranomaisten ja järjestöjen toimintaa.

Poikkihallinnollisella ja moniammatillisella yhteistyöllä sosiaali- ja terveystieteiden, koulun, poliisin, pelastustoimen, työvoimahallinnon, nuorisotyön, muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa saavutetaan hyviä tuloksia. Viranomais- ja neuvontajärjestöjen tuki lasten ja nuorten vanhempien kasvatustyölle on tärkeää ja välttämätöntä. Palvelutoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon turvallisuutta edistävät toimenpiteet.

Turvallisuustyössä on tarkoituksenmukaista hyödyntää jo olemassa olevia strategioita ja suunnitelmia sekä nostaa esiin keskeisimmät haasteet ja kehitettävät toiminnot. Turvallisuus suunnitelmassa valitaan keskeiset kohderyhmät, joihin yhdessä valitut toimenpiteet kohdennetaan sekä laaditaan aikataulu seurannan ja arvioinnin työkaluksi.

Yleinen turvallisuuden parantaminen ja turvallisuutta uhkaavien tekijöiden tunnistaminen ja vähentäminen vaativat onnistuakseen verkottumista ja monialaista yhteistyötä. Vain toimivan dialogin avulla voidaan toimia tuloksellisesti tilanteessa, jossa yksittäisen toimijan ongelmana ovat riittämättömät resurssit tarpeisiin nähden.

Liperin kunnan turvallisuussuunnitelmaa tukevat strategiat ja suunnitelmat

- Kuntastrategia 2009-2012, hallitusohjelma 2011-2012
- Talouden tasapainottamisen toimenpideohjelma 2009-2014
- Sosiaali- ja terveystalouden palvelustrategia 2009- 2012
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (seudullinen suunnitelma valmis, paikallinen suunnitelma osaksi hyvinvointistrategiaa)
- Sivistysstrategia
- Kouluterveystutkimus
- Päihde- ja mielenterveysstrategia 2011
- Vanhustenhuollon strategia 2010, vanhuspoliittinen ohjelma 2010
- Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma 2007
- Nuorisostrategia 2008-
- Valmiussuunnitelmat 2009-2010
- Liikenneturvallisuussuunnitelma 2010-2011
- Elinkeino-ohjelma 2010

Eri hankkeiden avulla on tuotettu hyvinvointitietoa, tunnistettu riskejä ja laadittu toimenpide-ehdotuksia

- Terveystalouden edistämisen kehittämishanke (P-K:n kansanterveyden keskus)
- KiVa Koulu –hanke koulukiusaamisen vähentämiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi 2006
- Vanhus Kaste hankkeet I ja II
- Kehva-hanke (kehitysvammaisten palvelujen kehittämishanke)
- Päihde- ja mielenterveyden kehittämishanke
- Nuorisotyössä, etsivän nuorisotyön hanke

Turvallisuussuunnitelman kannalta tärkeimmiksi kohderyhmiksi nousevat Liperissä:

- lapset ja nuoret
- ikäihmiset

Liperin kunnan keskeisimmät haasteet toiminnan turvallisuuden kannalta:

- kuntalaisten liikennekäyttäytyminen
- lasten ja perheiden ongelmat
- koulun häiriöt / turvallisuus
- väestön ikääntyminen, kotona asumisen mahdollistaminen

Periaatteet ja toimijat

Turvallisuutta parannettaessa oleellista ja samalla edullista on ongelmien ennaltaehkäisy. Mikäli ongelmia ilmaantuu, varhainen puuttuminen mahdollistaa usein asian korjaamisen pienin toimenpitein ja kustannuksin. Sekä ennaltaehkäisy että varhainen puuttuminen edellyttävät selkeitä toimintakäytäntöjä ja saumattomia prosesseja. Olennaisinta on verkottuminen ja toimiva

yhteistyö. Eri tahot tuovat oman erityisosaamisensa yhteiseksi hyväksi. Yhteistyö on edellytys kokonaisuuden kehittämiseksi ja lopputulos on enemmän kuin osiensa summa. Keskeiset periaatteet yhteistyössä ovat:

- **ennaltaehkäisy**
- **varhainen puuttuminen**
- **suunnitelmallinen poikkihallinnollinen yhteistyö sekä rakenteellisella että asiakastyön tasolla**
- **palvelurakenteiden ja toimintatapojen kehittäminen turvallisuutta edistäviksi**

Keskeiset strategiset tavoitteet ja toimenpiteet (2011-2012) turvallisuuden edistämiseksi Liperissä

Strategia 1. Lasten ja nuorten (alle 18-vuotiaat) turvallisuutta edistävä arki

Kuvaus nykytilasta: Valtaosa alle kouluikäisistä lapsista on päivähoiton piirissä. Syrjäytymisen ennusmerkit tunnistetaan. Lapsiperheiden arjen ongelmia:

- vanhemman/vanhempien työttömyys,
- vanhemman /vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmat sekä
- perheiden köyhyys

Erityistä tukea tarvitsevien kouluikäisten lasten määrä on noussut n. 10 % ikäluokastaan. Erityisopetuksen, kouluterveydenhuollon, kuraattoripalvelun perhetyön ja sosiaalityön resurssia on viime vuosina lisätty. Kouluterveyskyselyn tuloksien mukaan nuoret kokevat kiusaamista ja yksinäisyyttä. Hyvinvointitietoa tuotetaan. Eri toimenpiteitä on vireillä.

Työttömyys on ollut laskussa. Taloudellinen taantuma vaikuttaa työllisyystilanteeseen ja vaikeasti työllistettäviä on edelleen runsaasti. Nuoret ovat selkeä riskiryhmä.

Palvelustrategian painopisteet:

- Tunnistetaan koulupudokkaat ja kehitetään vaihtoehtoja heidän arkielämän tueksi
- Koulupudokkaiden osalta selvitetään moniammatillisena yhteistyönä koulutus-, työllistymis- ja / tai kuntoutusvaihtoehtoja. Tavoitteena, että nuorisotyöttömyys on alle 15 % 15-24-vuotiaasta työvoimasta.

Neuvonta ja ennaltaehkäisevä työ:

- päiväkotien vasu:n mukaiset tavoitteet toiminnassa (liikenneturvallisuus, pelastautuminen, itsetunnon vahvistaminen – koskemattomuus, kiusaaminen, väkivaltainen käyttäytyminen, jne.)
- moniammatillinen verkostoyhteistyö
- lapsen ja nuoren hyvinvoinnin polku
- koulujen opetussuunnitelmien mukainen toiminta perusopetuksessa
- valvontakameroiden sijoittelu

Meneillään oleva viranomaisyhteistyö:

- verkostopalaverit kerran kahdessa kuukaudessa (poliisi, koulu-, nuoriso- ja sosiaalitoimi, seurakunnat, pelastustoimi, Myllyprojekti)
- etsivän nuorisotyön työmenetelmätyö
- turvallisuuskumppanit kouluissa (palo- ja pelastustoimi)
- poliisiyhdyshenkilöjärjestelmä (poliisi)
- ”Päivä paloasemalla” teematapahtuma (palo- ja pelastustoimi)
- turvallisuussuunnitelmat ja niiden tarkistukset valvontasuunnitelman mukaisesti (alk. 2012 alkaen). Turvallisuussuunnitelmissa mukana palo- ja pelastautumissuunnitelmat
- laillisuus- ja turvallisuuskasvatus teemapäivät päiväkodeissa ja kouluissa (poliisi, palo- ja pelastustoimi)
- nuoriso-osastotoiminta (palo- ja pelastustoimi)
- tulipysäkki (palo- ja pelastustoimi)
- ”Know hätä” kampanjat (palo- ja pelastustoimi)
- liikenneturvallisuustyöryhmätyö sekä siihen liittyvät liikenneturvallisuusteemapäivät ja kampanjat (poliisi, Liikenneturva)
- vanhempainillat (poliisi ja palo- ja pelastustoimi)

Kehittämiskohteet:

- vaarojen ja riskien arviointi perhepäivähoitokodeissa
- vanhemmat, lapset viranomaiset yhdessä teemapäiviä
- olemassa olevan moniammatillisen ja verkostoyhteistyön edelleen kehittäminen
- lastensuojeluilmoituksiin liittyvä koulutus ja seurantamekanismit (kunnan ja seurakunnan viranomaiset, poliisi)
- alkoholin myynnin ja välittämisen estäminen (kauppiaat, alkoholitarkastaja, poliisi)
- julkisten kiinteistöjen turvallisuussuunnitelmatyön edelleen kehittäminen ja suunnitelmien tarkistaminen
- tavoitteeksi nuorisotalotoiminnot päivittäisiksi → nuoret valvotussa ympäristössä vapaa-ajan vietossa
- syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tunnistaminen ajoissa,
- tukitoimet nuorten koulutus-, työllistymis- ja/tai asumisolosuhteiden kehittämiseen

Toimenpiteet 2011-2012:

- ***Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen, erityistukipolitiikkaan liittyvän ”resurssikeskuksen” perustaminen***
- ***”Varhaisen puuttumisen” yhteistoimintamallin / toimintatavan kehittäminen nuorisotoimessa***

Strategia 2. Liperin liikenneturvallisuuden edistäminen

Kuvaus nykytilanteesta: Liperissä liikenneturvallisuussuunnitelmatyötä tehdään vuosien 2010-2011 aikana. Liikenneturvallisuussuunnitelma tehdään yhteistyönä Ely-keskuksen, Liperin kunnan, Outokummun kaupungin ja Tuusniemen kunnan toimeksiannosta. Kuntalaiset ovat voineet osallistua laajasti liikenneturvallisuussuunnitelmatyöhön mm erilaisten kyselyjen, vaaranpaikka arvioinnin ja esteettömyyskävelyjen myötä. Liikenneturvallisuussuunnitelma käsittää nykytila-analyysin lisäksi toimenpide-esitykset ja toteuttamisohjelmat kustannusarvioineen ja kiireellisyysluokituksineen. Lisäksi suunnitelma käsittää kasvatus-, valistus- ja tiedotussuunnitelman (KVT-suunnitelma).

Neuvonta ja ennaltaehkäisevä työ:

Neuvonnan ja ennaltaehkäisevän työn osalta edetään valmistuvan liikenneturvallisuussuunnitelman KVT-suunnitelman mukaisesti kunnan liikenneturvallisuustyöryhmän koordinoimana.

Viranomaisyhteistyö:

Yhteistoiminta viranomaisten kanssa: ELY, kunta, Liikenneturva, poliisi

Liikenneturvallisuussuunnitelman työ- ja ohjausryhmässä on suunnittelun aikana mukana Ely-keskuksen, tieviranomaisen sekä poliisin edustaja. Vastaavat viranomaistahot ovat mukana kunnan liikenneturvallisuustyöryhmässä, joka jatkaa turvallisuussuunnitelman valmistumisen jälkeen suunnitelman toteuttamisen koordinoimista ja seuranta.

Kehittämiskohteet:

Yksityiskohtaiset kehittämiskohteet ilmenevät kustannusarvioineen ja kiireellisyysluokituksineen valmistuvasta liikenneturvallisuussuunnitelmasta.

Toimenpiteet 2011-2012:

Liikenneturvallisuussuunnitelman mukaiset toimenpiteet erillisen liitteen mukaisesti.

Strategia 3. Ikäihmisten turvallisuutta edistävä arki

Kuvaus nykytilanteesta: Sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelustrategiassa on kirjattu yhdeksi painopistealueeksi vanhusten kotona asumisen tukeminen ja edistäminen. Tavoitteena on, että yli 75-vuotiaista 91 -92 % (nyt 90.7%) asuu omassa kodissaan. Yli 75-vuotiaiden kotonaan asuvien vanhusten luona käydään vuosittain arvioimassa kotona asumisen ja elämisen edellytykset (vapaaehtoisuuteen perustuva). Vaihtoehtoisia asumisen järjestelyjä pyritään ennakoimaan.

Ikäihmisten palvelujen laatusuosituksen mukaan vuonna 2010 tulisi yli 75-vuotiaita olla säännöllisen kotihoidon piirissä Liperissä 133 vanhusta. Tällä hetkellä Liperissä säännöllisen

kotihoidon piirissä on yli 75-vuotiaita 135 henkilöä. Yli 75 -vuotiaiden määrän lisääntyessä heitä tulisi olla säännöllisen kotihoidon piirissä viiden vuoden kuluttua jo 150 eli kotihoidon tarve lisääntyy jatkuvasti väestön vanhetessa.

Neuvonta ja ennaltaehkäisevä työ:

- järjestö- ja seurakuntayhteistyö sosiaalisen hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäjänä
- hallintokuntien välinen yhteistyö, järjestöyhteistyö
- omaisyhteistyö
- yksityiset palvelun tuottajien kanssa tehtävä yhteistyö (mm. Mummon turva, Jyrin hoivakodit - asumisyksikkö, jne.)
- neuvontakeskuksen vahvistaminen ja monipuolistaminen (syrjäytymisvaarassa olevat monisairaavat, yksinäiset vanhukset)

Nykyinen viranomais- ja järjestöyhteistyö:

- turvallisuuskoulutus eläkeläisjärjestötilaisuuksissa
- kotitapaturmien ennaltaehkäisy (palo- ja pelastustoimi) → kotipalvelun yhteydessä ”pelkistetty” asuinolosuhteiden turvallisuustarkastus (mallilomake palo- ja pelastustoimelta)

Kehittämiskohteet:

- hyvän yleiskunnon ylläpito vanhuksilla kotona asumisen mahdollistamiseksi mahdollisimman pitkään (kotipalvelun mukana ”liikuntareseptiä”)
- muutostyöt kodeissa (jne. turvarakenteet, kaiteet, luiskat)
- edelleen kehitetään ystävällistä ja seurakunta yhteistyötä sekä 3-sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä
- ajokunnon valvonta (terveysviranomaiset, kotipalvelu, omaiset, poliisi)
- varhaisen ”puuttumisen mallin” kehittäminen viranomaisyhteistyössä: mm. viranomaisten keskinäiset ”vanhusilmoitukset” epäinhimillisen asumisen tai elämisen olosuhtetilanteista tai terveydentilamuutoshavainnoista
- dementiaoireisten tutkimus- ja hoitoyksikkö terveyskeskussairaalan yhteyteen

Toimenpiteet 2011-2012:

- ***kotipalvelu toteuttaa vanhusten, yli 75-vuotiaat kodin turvallisuustarkistukset***
- ***vanhusten ajokunnon valvonnan tehostamistoimenpiteet (terveydenhoito, poliisi)***
- ***viranomaisyhteistyö ”vanhusilmoitukset” (esim. kodin riskit)***

Liperin turvallisuussuunnitelman arviointi

Jokapäiväisessä palvelutuotannossamme ja johtamisessa on tärkeä muistaa turvallisuustyö osana jokapäiväistä toimintaa ja arkea. Suunnitelma ja alasuunnitelmat käydään yhdessä esimieskoulutuksessa läpi ja sen jälkeen ”jalkautetaan” kentälle.

Moniammatillisessa verkostotyöskentelyssä määritellään konkreettiset vuosittaiset toiminnalliset tavoitteet, joiden toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain. Johtoryhmätasoinen turvallisuustyöryhmä kokoontuu vuosittain ja päivittää jo muodostunutta tilastotieto. Vuosittaisten ”päivitysten ” yhteydessä suoritetaan uudelleenarviointia strategisten tavoitteiden ja toiminnan painopisteiden osalta.

Liite 1. Joensuun, Liperin ja Outokummun väestörakenne vuosina 2007, 2008 ja 2009, % väestöstä.

	Joensuu			Liperi			Outokumpu		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
0-6 vuotiaat	7,0	6,9	6,9	8,4	8,7	5,8	5,8	5,8	6,1
7-15 vuotiaat	9,8	9,6	9,3	12,5	12,2	9,1	9,1	8,6	8,5
16-24 vuotiaat	14,7	14,7	14,7	9,1	8,8	8,6	11,7	11,2	10,6
25-64 vuotiaat	52,6	52,6	52,6	53,6	53,9	54,3	52,0	52,3	52,5
65-74 vuotiaat	8,4	8,5	8,7	8,9	9,0	11,1	11,1	11,4	11,3
75 vuotta täyttäneet	7,6	7,7	7,9	7,4	7,4	10,4	10,4	10,7	11,0